

Meghívó saját magunk megismerésére

Interjú Erwin Wurmmal

BORDÁCS ANDREA

Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum, 2018. IX. 23-ig

Erwin Wurm

Fotó: ???

A 20. század elején Marcel Duchamp bizonyos hétköznapi tárgyakat a műalkotás státuszába helyezett, ezek a ready made-ek. Önt miért foglalkoztatják a hétköznapi tárgyak? Mi az, ami igazán érdekli ezekben? Az emberek interakciója?

E. W.: Igen, ez az, ami elsősorban érdekel, az emberek interakciója, mert munkáimnak nagy részét a mindennapiról való gondolkodás teszi ki. De nemcsak ez: a performanszok és akciók szintén fontosak munkásságomban, ráadásul ezeket továbbadom a látogatóknak, hogy ők is végezzenek el ezeket a „gyakorlatokat”.

Mennyire befolyásolják az aktuális művészeti tendenciák?

E. W.: Nagyjából a 70-es évek végén, a 80-as évek elején készítettem az első műveimet. Ekkor a minimalizmus, a konceptualizmus volt divatban. Akkor még tanultam, és egyszer azt olvastam: ha sikeres akarsz lenni az életben, el kell felejtened az „apád ötleteit”. Szóval tudtam, hogy nem fogok minimalista és konceptuális művészetet csinálni, hanem megpróbálok valami mást. Így találtam rá a fából készült táblákra, melyeket klasszikus szobrokként helyeztem el, és befestettem őket, mindez nagyon furcsa és vad lett. Nagy sikerű lett Ausztriában és Németországban, de aztán hamar rájöttem, hogy a munka magja valójában a művészet bizonyos értelmezésére

Erwin Wurm osztrák képzőművész munkáival már többször találkozhattunk Velencében is a biennálét járva, így 2010-ben a *Keskeny ház* című projektjével a Palazzo Cavalli Franchetti kertjében, 2017-ben pedig az osztrák pavilonban. Wurm kezdetben a szobrászat klasszikus útját követte, majd a beuysi gondolatkörhöz fordult a „mindenki szobrász” szellemben. A mintázás és faragás (hozzátétel és elvétel) elvét követi, de sajátos módon. „Kövér” szobrai a hozzáadás, „egyperces” szobrai az elvétel mentén születtek. Azt is mondhatnánk, hogy a súly növekedése és fogyása bizonyos mértékig egy gondolat mentén található. Így aztán arra a következtetésre juthatunk, hogy a súlygyarapodás és a fogyás is szobrászat. *Egyperces szobrok* című kiállítása meghihette a Red Hot Chili Peppers együttest, s ezzel a projektjével köszöntött be egyben a nemzetközi áttörés is. Ma az *artfacts.net* népszerűségi művészlistáján a 16. helyen áll. Az interjú a Ludwig Múzeum kiállításmegnyitója előtt készült.

Először művészettörténetet és germanisztikát tanult. Miért váltott át a szobrászatra?

ERWIN WURM: Mindig művész akartam lenni, csak az édesapám miatt tanultam előtte germanisztikát; ő azt mondta, hogy „mielőtt művész leszel, legyen egy szakmád”.

A művészettörténetből hatott Önre valamelyik korszak, művész vagy egyáltalán bármilyen probléma?

E. W.: Természetesen. Sok is, nagyon sok. Egész története van ezeknek a hatásoknak, ráadásul egyik jött a másik után. Először Max Ernst és Dalí voltak meghatározóak, ők nagyon sokat jelentettek nekem szurreális, abszurd világukkal, majd később Beuys volt ilyen kulcsfontosságú szereplő a számomra.

Mi érdekli a művészetben? Milyen kérdések, problémák?

E. W.: A szobrászat folyamat, egy változás folyamata. Engem ez a változás érdekel, ezen túl pedig a plasztika és a szociális kérdések találkozása.

fotó: Berényi Zsuzsa

Erwin Wurm: *Egyperces szobrok*

fotó: Berényi Zsuzsa

Erwin Wurm: *Cím nélkül*, 2008, polisztiρέn, fa, fém, ruhaanyag, 71x52x55 cm

Erwin Wurm: *Cím nélkül*, 2011, fa, fém, üveg, ruhaanyag, 214x130x190 cm

fotó: Berényi Zsuzsa

és tárgyalására irányult. Voltak kritikusok és gyűjtők is, akik nagyon kedvelték ezeket a munkákat. Aztán mégis inkább visszavonultam, visszatértem a korábbi dolgomhoz.

Minek alapján választja ki a tárgyakat?

E. W.: Hozzám jönnek, megtalálnak... Az életben bármi megtalálható, amivel találkozom. A mindennapi élet gonoszágai...

Körülbelül 20 éve született meg az egyperces szobrok ideája, ami azóta is bővülő projekt. Itt valójában a szobrászat fogalmát gondolja és értékeli át, helyezi új dimenzióba.

E. W.: Egy idő után a munkám során elkezdtem újragondolni a szobrászat alapvető kérdéseit, problémafelvetéseit, módszereit, technikáit. Ebben az elemző folyamatban olyan elvi-elméleti fogalmak foglalkoztattak, mint a tömeg, a térfogat, a teljesség és a felület, majd egyszer csak az idő fogalmához érkeztem. Az idő egyperces szobraim lényeges elemévé vált. Az „egy perc” kifejezést nem szó szerint kell persze érteni, hanem mintegy pillanatfelvételtként. Minden szoborhoz tartozott eredetileg egy színész, egy szereplő, akivel paradox módon kapcsolom a tárgyat. Ez a koncepció idővel megváltozott, később az objektum és a tárgy közötti kapcsolat vált munkáim alapjává.

Műveinek sikere a nézők aktivitásában rejlik, azaz az szobrok akkor működnek, ha a nézők hajlandóak önként létrehozni egy bizarr kapcsolatot a tárggyal. Volt már rá példa, hogy nem működött ez a dolog?

E. W.: A német nyelvű országok első kiállításain nem működött azonnal. Ausztriában és Németországban az emberekben gátlást tapasztaltam, kezdetben nem voltak hajlandók ilyen módon feltárni magukat. Tétováztak, továbbra is inkább passzív nézőknek, mint résztvevőknek tekintették magukat. Az Egyesült Államokban viszont ellenkező élményem volt, ott úgy találtam, hogy az emberek szabadabbak, önállóbbak.

Hogyan viszonyul a klasszikus szobrászathoz? Látszólag nagyon eltávolodott attól.

E. W.: Megpróbálok átlépni a szobrászat klasszikus fogalmán, noha nagyon inspirált az is. Ráadásul a szobrászat két alapvető technikájával, a hozzáadással (mintázás) és az elvétellel (faragás) dolgozom én is. Három dimenzióban alkotok, a mennyiséggel, a kiegészítés, illetve a kivonás

elveivel. Ez az elv olyan „kronológiai sorrendet” jelent, amelyhez technikai szempontból kapcsolódnom kell. Kővér szobraim is ezekből az ötletekből eredtek, olyan „kövér”, középosztálybeli státuszszimbólumokkal, mint például az autó vagy a ház.

Ezek a munkák sajnos nem láthatók a mostani kiállításon. Ellenben az egyik installációjának a címe: *Uborka önarcképek*. Miért épp az uborka?

E. W.: Az uborkák éppolyan sokfélék, mint az emberek. Ez egy kissé fallikus installáció, amely 36 különböző méretű uborkából áll, mindegyikük nagyon különböző és egyedi. Mégis azonnal felismerhető uborkaként, és az egész hozzárendelhető az emberekhez.

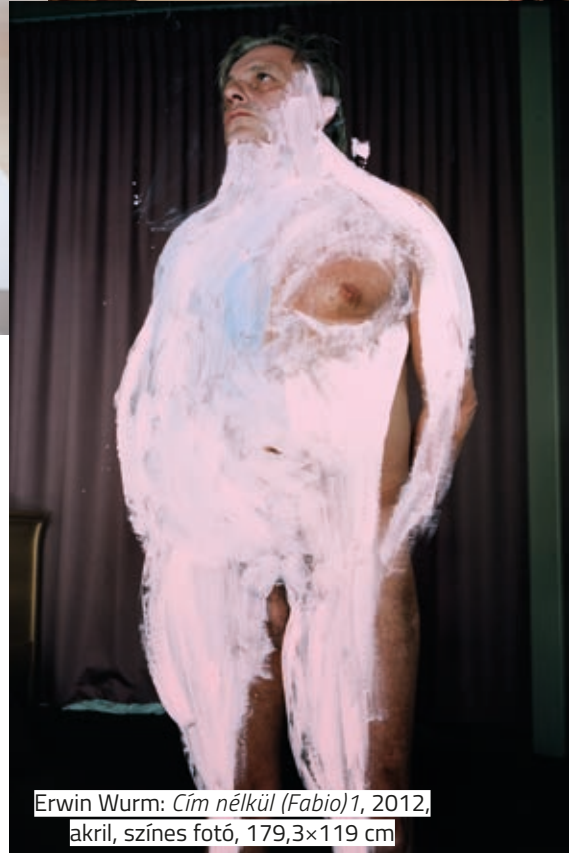
Erwin Wurm: *Hermes-szobrok*

Erwin Wurm: *Leitató szobrok*

Erwin Wurm: *Egyperces szobrok*

Erwin Wurm: *Cím nélkül (Fabio) 1, 2012, akril, színes fotó, 179,3×119 cm*

Térjünk vissza az egyperces szobrokhoz! Ezek gyakorlatilag ellentétei a kövér szobroknak. Mi a működésük lényege?

E. W.: Az egyperces szobrok egy embert kötnek össze rövid időre egy bizonyos pozícióban egy hétköznapi tárggyal. Az akció révén a néző maga is szoborrá válik, amely aztán feloszlatja magát, és eltűnik, s csak a dokumentuma marad meg. Például egy pulóver arra szólítja fel a nézőket, hogy hajtogassák őket össze. A brémai művészházban igazi mindennapi tárgyakkal kezdtem dolgozni. Ezek rövid életű munkák, melyek a gravitációval és az instabilitással foglalkoznak. Az akciók közben magunkról is megtudunk egy csomó mindent. Amikor például fel kell feküdni egy fadarabra, felvetődik egy csomó kérdés: ki vagyok én? Műtárgy leszek én is, ha ráfekszem? Ha a művészet aktív részvétel, miért nem nyúlhatok hozzá a többi műtárgyhoz a múzeumokban? A vicc és az irónia a kommunikáció egy formája, melyet a látogató is magáévá tesz, s ez mély dimenzióba viszi el a nézőt.

Ezek a művek nemcsak a klasszikus szobrászatot írják tovább, de a hagyományos múzeumi helyzetet is, hiszen más viselkedést várnak el tőlük, mint általában.

E. W.: Az ember kicsit bohóccá válik, de közben kipróbálja a test határait. Mi az, amit meg tud tenni, és mi az, amit

már nem. Ahogy egy klasszikus múzeum esetében semmit sem szabad megfogni, itt ellenkező az elvárás. Ott vannak az utasítások, hogy mit kell a nézőnek csinálni, s aki az utasításokat követi, maga is műtárggyá válik. Ezeket sokan csak nevetnek, de ez önmegismerés is, hogy be mered-e vállalni. Az emberek a saját határaikat feszegetik azzal, hogy megfelelnek a felszólításnak. Ráadásul sokszor nagyon hülyén nézel ki közben! Valójában ez egy meghívó saját magunk megismerésére, instrukcióközvetítés a gátlások levetésére. Ezek a szobrok az önreflexiót is segítik, ami a múzeumok feladata volna, de ott ritkán teljesül. Mindezek során ráadásul továbbgondoljuk a szobor fogalmát.

Azt olvastam, hogy művészetpedagógiai karon is tanított. Mit gondol a művészetpedagógiáról?

E. W.: Igen, művészetpedagógiát és szobrászatot tanítottam. Nagyon fontos tartom a művészetpedagógiát. Ausztriában például minden épületről a polgármester és az építészeti osztály vezetője dönt, ők írják elő, hogy mit lehet építeni, és mit nem. Ha ezeknek az embereknek nincs ilyen képzsük, akkor olyan borzalmas dolgok születnek, mint amiket most látunk.

Szobrászat és multimédia szakon is tanított. Mennyiben más ez a két terület?

E. W.: A multimédiánál az a fontos, hogy a fiatalokban egy magot ültessünk el, a művészet szeretetét és a megértést. Ezt ma a multimédia révén lehet a legjobban csinálni.

Köszönöm a beszélgetést!

A szöveg fordításában közreműködött Boros Viola.